

Схвалено
Вченою радою
ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС
від 16 грудня 2021 р. (протокол № 5)

Затверджую
директор ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС
Д.Д. Дячук

ПОЛОЖЕННЯ

Державної наукової установи «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами про оцінку заходів безперервного професійного розвитку на ознаки академічної доброчесності та дотримання принципів доказової медицини

I. Загальні положення

1.1 Положення про оцінку заходів безперервного професійного розвитку на ознаки академічної доброчесності та дотримання принципів доказової медицини (далі – Положення) визначає заходи щодо оцінки безперервного професійного розвитку (далі – БПР) на ознаки академічної доброчесності та дотримання принципів доказової медицини при здійсненні Державною науковою установою «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами (далі – ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС) науково-освітньої діяльності.

1.2. Положення розроблено відповідно до таких нормативних документів:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про вищу освіту»;
- Закон України «Про професійний розвиток працівників»;
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;
- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
- Закон України «Про видавничу справу»;
- Закон України «Про запобігання корупції»;
- Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо (лист МОН України від 15.08.2018 № 1/11-8681);
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 № 725 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників».

1.3. Мета Положення – визначення підходів до виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини при здійсненні ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС заходів з БПР.

1.4. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС та якості БПР в цілому.

II. Основні терміни та визначення

У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

2.1. БПР працівників сфери охорони здоров'я – безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей працівників сфери охорони здоров'я, що дає їм змогу підтримувати або підвищувати рівень професійної діяльності відповідно до потреб сфери охорони здоров'я.

2.2. Заходи БПР – освітні заходи медичного спрямування, метою яких є підтримання або підвищення рівня професіоналізму і розвиток індивідуальної медичної практики для задоволення потреб пацієнтів та оптимізації функціонування сфери охорони здоров'я.

2.3. Провайдери заходів безперервного професійного розвитку – юридичні особи, які провадять діяльність з організації та проведення заходів безперервного професійного розвитку.

III. Основні принципи академічної доброчесності

3.1. Виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до «Кодексу академічної доброчесності ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС.

3.2. Учасники освітнього процесу (наукові працівники, здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії, докторанти, викладачі курсів підвищення кваліфікації лікарів та молодших спеціалістів з медичною освітою), доповідачі на наукових форумах, що організовуються ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, зобов'язуються дотримуватися таких принципів:

- чесність і порядність – основа науково-дослідної та освітньої діяльності, що передбачає нетерпимість та несприйняття будь-яких корупційних проявів, неприпустимість жодних форм обману, наукового шахрайства, плагіату або інших форм нечесної поведінки, які негативно впливають на якість освітньої та наукової діяльності, неетичної поведінки, зведення наклепу, словесного приниження інших учасників наукового та освітнього процесів, у тому числі й у відкритому інтернет-просторі, навмисне завдання шкоди приладдям, матеріалам, документам, що використовуються у процесі освітньої та наукової діяльності;

- законність – у разі виявлення недоброчесної поведінки порушники повинні нести відповідальність згідно з нормами чинного законодавства України та внутрішніх нормативних документів ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС;

- відповідальність та дотримання авторських прав – забезпечення високої якості освітньої діяльності, наукових досліджень на усіх етапах їх здійснення (від початку до оприлюднення результатів власних досліджень), повага та дотримання норм законодавства про авторське право, посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, результатів наукових досліджень тощо, усвідомлення можливості настання відповідальності за наукову роботу із завідомо для них низькою якістю, за використання наукових результатів

інших осіб без їх дозволу та без посилань на відповідні джерела, а також за інші порушення авторських прав;

- взаємна довіра та взаємодопомога – вільний обмін ідеями та інформацією в академічному та науковому середовищі, співпраця та вільне продукування нових ідей, орієнтація на суб'єкт-суб'єктну або партнерську взаємодію;

- повага – виявлення поваги як до себе, так і до інших, незалежно від віку, статі та статусу; уникнення зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС;

- толерантність та недискримінація – утвердження і дотримання принципу толерантності у своїй діяльності; визнання, повага та цінування різноманіття наук, сфер дослідницьких інтересів, наукових поглядів та ідей, дослідницьких принципів і методів; недопущення будь-якої дискримінації з причин гендерної, етнічної, національної приналежності, мови, сексуальної орієнтації, політичних та релігійних поглядів, суспільного чи фінансового статусу, а також на підставі приналежності до певних наукових шкіл чи установ;

- прозорість та доступність – висвітлення своїх напрацювань, наукових та навчальних здобутків відповідно до засад відкритої науки, перевірка на унікальність наукових, кваліфікаційних та інших текстових робіт та їх оприлюднення;

- академічна грамотність – засвоєння відповідних теоретичних знань, практичних навичок і вмінь щодо здійснення досліджень, формування наукових результатів, оформлення таких результатів у вигляді наукових праць;

- орієнтація на якість – створення якісного наукового матеріалу, надання можливості учасникам наукового та освітнього процесу безперервного вдосконалення їх професійних навичок, постійне вдосконалення своєї кваліфікації;

- партнерство та взаємодопомога – створення атмосфери довіри в науковому середовищі, яке сприяє співпраці та вільному продукуванню нових ідей, розподілу обов'язків та ризиків; мінімізація міжособистісних конфліктів та сприяння академічній мобільності, орієнтованість на співпрацю та партнерську взаємодію, протистояння будь-яким формам дискримінації, негативному впливу інших осіб;

- імперативність академічної доброчесності – неухильне дотримання академічної доброчесності, усіх норм відповідно до вимог законодавства.

3.3. Дотримання принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин учасниками наукового та освітнього процесів передбачає:

- обов'язкове слідування фундаментальним цінностям академічної доброчесності;

- дотримання норм чинного законодавства у сфері освіти і науки та інтелектуальної власності (не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами);

- дотримання моральних норм та правил етичної поведінки;

- відповідальне ставлення до своїх обов'язків, своєчасне та сумлінне, об'єктивне та неупереджене їх виконання;

- дотримання корпоративної культури та поваги до усіх учасників освітнього процесу;
- перешкоджання проявам академічної недоброчесності з боку усіх учасників освітнього та наукового процесу;
- негайне повідомлення про випадки порушення академічної доброчесності уповноваженим органам (посадовим особам) залежно від власного підпорядкування та типу порушення для здійснення ними відповідного реагування;
- несення академічної відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин;
- надання достовірної інформації про власну діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу;
- протидія конформізму, захист свободи думки, засудження цензури.

IV. Основи дотримання доказовості у науковій діяльності та медичній практиці

Дотримання принципів доказової медицини, а саме добросовісного, точного і свідомого використання кращих результатів клінічних досліджень для вибору варіантів медичної допомоги пацієнтам, реалізується шляхом формулювання вимог до викладення навчально-методичних матеріалів, доповідей на наукових форумах та друкованого контенту (курси лекцій, методичні розробки до занять з курсів підвищення кваліфікації, статті, описи клінічних випадків, тези доповідей тощо), зокрема висвітлення наступних аспектів:

- 4.1. Дизайн дослідження;
- 4.2. Шкала градацій доказів і сили рекомендацій;
- 4.3 Характеристики дослідження:
 - ключове клінічне питання;
 - вид дослідження;
 - часові рамки для збору даних;
 - джерела даних;
 - досліджувані методи;
 - кількість та характеристика досліджуваних об'єктів;
 - цілі та результати дослідження: зокрема організаційні, клінічні, економічні;
 - зазначення обмежень дослідження;
 - зазначення критеріїв включення та виключення;
 - назви обладнання, устаткування, лікарських засобів, діагностичних речовин зазначаються як міжнародні непатентовані назви.

V. Порухення академічної доброчесності

Виділяють наступні види порушення академічної доброчесності:

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства;

помилки цитування.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів:

- дуплікація публікацій – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових наукових робіт;

- дуплікація наукових результатів – публікація повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях, монографіях, інших наукових працях як нових результатів, які публікуються вперше;

- подання у звітах із виконання різних наукових проєктів тих самих результатів як таких, що отримані при виконанні відповідного проєкту;

- агрегування чи доповнення даних – суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію;

- повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

Фабрикація – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях:

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;

- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;

- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень:

- необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо);

- наведення в наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів

експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування;

- наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання:

- здавання або репрезентацію різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності; написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;

- несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або незазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю тощо; отримання іншої несанкціонованої допомоги при виконанні тих завдань, які передбачають самостійне виконання.

Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування:

- включення до співавторів наукових публікацій осіб, що не брали кваліфікованої участі в їх підготовці;

- невключення до співавторів наукових публікацій осіб, що брали кваліфіковану участь в їх підготовці;

- свідоме викривлення посилань на джерела, свідоме викривлення інформації, що міститься у джерелах, на які зроблені посилання (в деяких випадках це може також бути академічним плагіатом);

- подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;

- здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності; написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

- використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;

- продаж, поширення, постінг або публікація курсів лекцій, роздаткових матеріалів, записів або іншої інформації, наданої викладачем, а також використання їх для будь-яких комерційних цілей без письмового дозволу викладача;

- отримання копії екзаменаційних білетів, питань чи завдань раніше, ніж буде дозволено викладачем; повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність з інших дисциплін, без дозволу викладача (іноді це розглядають як різновид самоплагіату);

- надання недостовірної інформації про ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, його систему оцінювання, результати навчання, конкурси тощо;

- неправдиві повідомлення здобувачів освіти про події, які вимагають припинення освітнього процесу, перенесення контрольних заходів тощо (техногенні аварії, стихійні лиха, загроза вибуху тощо);

- несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю; проходження процедур контролю знань підставними особами; симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби для уникнення контрольних заходів; надання відгуків або рецензій на наукові або навчальні роботи без належного проведення їх експертизи.

Хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру для отримання неправомірної переваги в освітньому процесі:

- одержання, провокування або пропонування неправомірної вигоди за отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду поточного та підсумкового контролю, а також будь-яких інших переваг у навчальній, дослідницькій чи трудовій діяльності; примусові благодійні внески та примусова праця здобувачів освіти та/або їх батьків;

- примусове надання освітніх послуг (примусове репетиторство); деякі випадки конфлікту інтересів та ін.

Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти:

- свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

- невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання результатів навчання; застосування системи оцінювання, що не відповідає декларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо; відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання.

VI. Заходи з попередження порушення академічної доброчесності

Запобігання порушень академічної доброчесності здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

- інформуванні наукових працівників, докторантів, здобувачів вищої освіти про необхідність дотримання Кодексу академічної доброчесності ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, академічної етики та підвищенні відповідальності за дотриманням правил цитування та посилання;

- формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема створенні та розповсюдженні рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела перевірки

академічних текстів на плагіат оприлюднення цього Положення через офіційні веб-ресурси ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС;

- прийом до публікації у журналі «Клінічна та профілактична медицина», засновником якого є ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС оригінальних матеріалів, зокрема статей, які не були опубліковані раніше і не подавалися для опублікування в інші наукові видання, відхилення від попередньої експертизи робіт у випадку виявлення в них академічного плагіату.

VII. Відповідальність за порушення академічної доброчесності та дотримання принципів доказової медицини

7.1. За порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини наукові працівники можуть бути притягнуті до такої академічної відповідальності:

- відмова у присвоєнні вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєної кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

7.2. За порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини здобувачі наукового ступеня доктора філософії можуть бути притягнуті до такої академічної відповідальності:

- відрахування з аспірантури;
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми;
- відмова у присудженні ступеня доктора філософії.

7.3. За порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини учасники освітніх заходів з БПР можуть бути притягнуті до такої академічної відповідальності:

- відмова у включенні доповіді до програми наукового форуму, провайдером яких виступає ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС;
- відмова у публікації (статті, лекції, тези доповіді, клінічні випадки тощо) у журналі «Клінічна та профілактична медицина», що видається ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС.

VIII. Процедура експертизи фактів порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини

8.1. Загальні положення щодо процедури експертизи фактів порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини:

8.1.1. Особа, яка виявила ознаки порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини (з боку наукових співробітників, здобувачів наукового ступеня доктора філософії, учасників освітніх заходів з БПР), має право подати заяву на ім'я директора ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС про такий факт.

8.1.2. Експертиза заявленого факту проводиться Тимчасовою експертною комісією, створеною за наказом директора ДНУ «ПНЦ ПКМ» ДУС, яка впродовж семи робочих днів з дати її створення надає експертну оцінку щодо факту, викладеного в заяві, та оприлюднює відповідне рішення.

8.1.3. У разі незгоди з рішенням Тимчасової експертної комісії, особа, проти якої заявлено факт порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини, має право подати апеляційну скаргу до директора ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС упродовж трьох робочих днів з моменту винесення цього рішення. У такому випадку наказом директора ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС створюється Тимчасова апеляційна комісія.

8.1.4. Тимчасова апеляційна комісія приймає рішення у формі висновку впродовж семи робочих днів з моменту її створення та подає такий висновок директору ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС. Копія висновку Тимчасової апеляційної комісії надається особі, щодо якої розглядається питання про порушення нею академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини.

8.1.5. Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини, має право оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

8.2. Процедура експертизи фактів порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини у матеріалах наукових заходів передбачає наступне:

8.2.1. Організаційний комітет науково форуму, провайдером якого якого виступає ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, при виявленні у контенті, наданому заявником (заявниками) ознак академічної недоброчесності та недотримання принципів доказової медицини, має підставу для відмови у публікації матеріалів заявника (заявників) і невключення його (їхньої) доповіді до програми наукового форуму.

8.2.2. Про таке рішення організаційний комітет наукового форуму повідомляє автору (авторам) впродовж двох робочих днів від його прийняття шляхом направлення скану відповідного документу на контактну електронну адресу, зазначену автором (авторами) в анкеті учасника. Оскарження цього рішення приймається електронною поштою організаційного комітету впродовж п'яти робочих днів з дати його відправлення автору (авторам).

8.3. Процедура експертизи фактів порушення академічної доброчесності та недотримання принципів доказової медицини у матеріалах, що подаються до редакції журналу «Клінічна та профілактична медицина», передбачає наступне:

8.3.1. У випадку відмови у публікації (статті, лекції, тези доповіді, клінічні випадки тощо) у журналі «Клінічна та профілактична медицина», що видається ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС, автор (автори) праці має (мають) право впродовж трьох робочих днів після оголошення результатів перевірки або офіційного звернення особи, яка виявила ознаки академічної недоброчесності та недотримання

принципів доказової медицини, подати письмову апеляцію на ім'я Головного редактора цього журналу.

8.3.2. Головний редактор створює Тимчасову апеляційну комісію, персональний склад якої формується з наукових працівників відповідного фахового напрямку науково-дослідної роботи.

8.3.3. До складу Тимчасової апеляційної комісії можуть бути включені зовнішні експерти, які є визнаними фахівцями з відповідного напрямку галузі знань.

8.3.4. Тимчасова апеляційна комісія розглядає апеляцію у тижневий термін з дати її створення.

8.3.5. Про дату та час проведення засідання Тимчасової апеляційної комісії заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання Тимчасової апеляційної комісії, питання розглядається без його присутності.

8.3.6. Висновок Тимчасової апеляційної комісії оформлюється відповідним протоколом, який підписується головою та членами комісії, та надається для ознайомлення заявнику під підпис.

8.3.7. Висновок Тимчасової апеляційної комісії зберігається впродовж одного року у секретаря комісії та передається до архіву ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС.

ІХ. Прикінцеві положення

9.1. Це Положення схвалюється Вченою радою та затверджується директором ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС.

9.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться шляхом затвердження Положення в новій редакції.

9.3. Після затвердження Положення в новій редакції попереднє Положення втрачає юридичну силу.